

NEKAJ PRIPOMB K PREDLOGU NACIONALNEGA PROGRAMA ZA PREPREČEVANJE ZLORABE DROG V R SLOVENIJI

Ob obravnavi državnega proračuna v republiški skupščini je Demokratska stranka predlagala amandma, ki predvideva posebna namenska sredstva za boj zoper droge. Svoj predlog je nasloвила "Projekt nacionalnega programa za preprečevanje zlorabe drog v R Sloveniji". Njegova vsebina je:

- organizacija boja zoper droge se podržavi;
- v ta namen se ustanovi posebno vladno telo na republiški ravni, katerega namen je združevati delo območnih centrov, vzpostavi se široko razvejena struktura, ki za obseže celotni teritorij R Slovenije. V njej deluje profesionalni kader;

- ta oblikuje projekte boja zoper droge po načelu selektivnega pristopa, tj.: izobraževanje in osveščanje mladih, posebej rizičnih skupin oz. posameznikov, strokovno izpopolnjevanje zaposlenih v projektu, sistematično raziskovanje pojava, od epidemiologiziranja do vključevanja organov pregona in nenazadnje destigmatizacija (s kurativo) ter splošna vzgoja za življenje brez drog;

- nosilcu programa sredstva za izvedbo projektov zagotavlja državni oz. občinski proračun.

Program, ki ga na tem mestu prinašamo v lapidarnem povzetku, kaže nekaj resnih slabosti, ki jih lahko povzamemo v oceno: nedefinitivnost, nedorečenost, neupoštevanje konkretnih prizadetih oseb in seveda krepitev že tako razbohotene državne uprave.

Naše pripombe najdejo potrditev že v samem naslovu. Kaj si misliti o sintagmi "preprečevanje zlorabe drog". Droga ima v slovenskem jeziku, pa tudi drugod natančno zamejen semantični krog. Vselej gre zgolj za narkotična sredstva (opiate, kokain ipd.), o čemer pričajo temeljni normativni priročniki (glej SSKJ, prim. pa tudi nacionalne slovarje velikih jezikov - Webster, Petit Robert, Larousse ipd). Če bi brali formulacijo po črki, bi utegnili misliti, da sestavljalcev programa uporaba drog ne moti, da jih v omejenih količinah celo dopuščajo, konsekvntno pa, da utegnejo v kakem od specializiranih projektov, ki jih program predvideva, pred-

lagati celo njihovo legalizacijo. Če pa je referenca "droge" celoten sklop sredstev, ki povzročajo zasvojenost (alkohol, nikotin, barbiturati, je to potrebno izrecno definirati; opozoriti, da je pojem prekvalificiran. Pa tudi v tem primeru so težave: v tistih socialnih plasteh, ki so "drogam" najbolj izpostavljene (mladostniki: osnovno- in srednješolci), je npr. raba alkohola vedno tudi njegova zloraba, enako velja za nikotin, tablete in drugo. Pa tudi: zloraba enih osebnost poškoduje bistveno bolj kot drugih: prim. alkohol in nikotin, pa tabletomanijo in kofein, ki bi po kriterijih Programa navsezadnje tudi sodil med droge. Skupnega imenovalca ni, niti ga termin "droga" ne more ustvariti; narava problema narekuje diferenciran pristop, zato se v naši kritiki omejujemo na vprašanje zasvojenosti z mamili in besedo droga uporabljamo v njenem avtentičnem pomenu.

Drugo vprašanje, ki se nam zastavlja - tudi tega najdemo že v naslovu -, je, ali je v resnici boj zoper droge potrebno organizirati na državni ravni, dobiti zanj parlamentarno soglasje in proračunski denar. Vprašanje je še toliko bolj relevantno, če vemo, da obstaja danes v Sloveniji cela vrsta nevladnih institucij, ki se, z dobršno mero vzajemne koordinacije, bore zoper bolezni odvisnosti, še posebej zoper narkomanijo. To so specializirani centri za zdravljenje

odvisnikov, socialni delavci, humanitarne organizacije, pa skupine, pretežno mladih ljudi, iz župnijskih občestev. Težko bi jim očitali nekompetentnost ali nezadostno strokovno pripravljenost. Tudi sam program predvideva, da se njegovi nosilci ob izvajanju dejavnosti programa oprejo na že ustaljeno mrežo ustanov, ki se s to problematiko ukvarjajo. Čemu torej obremenjevati parlament in vladna telesa, če lahko aktiviramo že razpoložljive moči? Parlamentarni postopek bi gotovo trajal nekaj mesecev in v tem času bi se delo na konkretnih prizadetih posameznikih utegnilo nevarno zastraniti. Tudi če bi bil program v parlamentu sprejet in dan v pristojnost vladi, se je bati, da bi se pretežno okreplila le njegova upravna struktura, administrativni aparat, namenjen koordinaciji in nadzoru, ljudem v neposrednem stiku z odvisniki pa odvzele pristojnosti in iniciativa.

Naravna je zato misel, da bi podržavljenje boja zoper drogo, v obliki, kot ga predvideva Program, ne koristilo dosti.

Razvidnih pa je tudi še nekaj nadaljnjih slabosti:

Bati se je, da gre pri kategoriji osveščanje in vzgoja za življenje brez drog, koder se za ciljne skupine predvidevajo posebni multimedijski izobraževalni programi, zgolj za prazen verbalizem: mladi človek se bo drogi uprl, če bo njegova korenina zdrava, če bo čutil dovolj moči za spoprijem z življenjem in njegovimi dolžnostmi. Če ne bo tako, mu nobena od formulacij kot "razpoznavanje problema, usmerjanje ogroženih, skupinska dinamika" in drugih nepovednih tvorb ne bo pripomogla do osebnoznega ravnotežja.

Prav tako Program kot mimogrede, v dveh, treh alinejah omenja dvoje bistvenih aspektov boja zoper drogo: delo na prizadetih ljudeh (kurativa) in ukrepi sodne oblasti zoper tiste, ki se z distribucijo droge pečajo. Večine ljudi droga sploh ne ogroža, zato je načrtovati splošno preventivo gotovo nesmisel. Tiste pa, ki jih ogroža, najpogosteje tudi ogrozi, zasvoji, zato bi moralo biti prizadevanje odgovornih usmerjeno predvsem v kurativo, posledično pa v resocializacijo. O tem v programu ne beremo ničesar. Boj zoper drogo vselej vključuje represijo zoper tiste, ki jo posredujejo. Tudi o tem se program določneje ne izraža. Nujno bi bilo predvideti strožje zakonsko ukrepanje, predvsem zoper one, ki drogo ponujajo najšibkejšim in najmanj odgovornim, osnovno- in srednješolcem. Sedanja slovenska zakonodaja je v tem oziru gotovo premo stroga, permisivna, kar daje prekupčevalcem dodatne sape.

Resen boj zoper drogo bi moral graditi predvsem na teh dveh vidikih. Program v tej smeri gotovo potrebuje še nekaj temeljnih korekcij.

Naša lapidarna, gotovo v marsičem pomanjkljiva, nesistematična kritika predloga za nacionalni program boja zoper droge, nima namena oporekati dobre volje ljudem, ki se zavzemajo za boj zoper zlo droge in pri tem iščejo najširši družbeni konsenz. Želi pa opozoriti, da je boj zoper njo treba načrtovati in voditi na konkretnih prizadetih usodah in da sleherno ukrepanje, ki si tega ne postavi za izhodišče, konča pri leporečju in dobrih željah.

Boštjan Turk, asistent na Filozofski fakulteti v Ljubljani.

POBUDA ZA DEKRIMINALIZACIJO MARIHUANE

Indijska konoplja (trava, ganja, marihuana, *cannabis indica* oz. *cannabis sativa*) je opojna rastlina, ki prihaja iz Vzhoda, kjer je v nekaterih deželah podobno tradicionalna droga, kot je pri nas alkohol oziroma vinska trta. Pri uživalcu izzove, skladno z njegovim trenutnim dobrim ali slabim počutjem, blago evforičnost in sproščenost ali depresivnost in paranoičnost (zaradi slednjega jo običajno veliko ljudi preneha uživati). V nasprotju s heroinom, alkoholom, LSD in nekaterimi drugimi drogami marihuana ne rešuje skrbi in mu daje neresnične podobe realnosti. Uživalci marihuane so tudi neagresivni, kar je povsem v nasprotju z učinkovanjem alkohola pri mnogih. Zelo pomembno je, da uživanje trave ne povzroča telesne odvisnosti.

Pri nas so jo začele pogosteje uporabljati protestniške generacije konec šestdesetih let, ki so zavrnille prevzem štafetne palice konformizma in se odprle novim izkušnjam, med drugim tudi izkušnjam z drogami. Fenomen množičnega uživanja drog med mladimi ima pri nas torej vsaj 20-letno tradicijo. Zlasti za marihuano velja, da je njena popularnost med mladimi v tem času stalno naraščala in, kot kažejo raziskave, še vedno narašča, kljub prohibiciji in kriminalizaciji. Represija očitno ni mehanizem, ki bi ljudi odvrnil od življenja z drogami. To je pokazal že poskus ameriške prohibicije v dvajsetih letih. To kaže tudi poskus prohibiranja marihuane pri nas. V Amerika ni uspel poskus izkoreninjenja droge, ki so jo legalno uživali že od časa prvih priseljencev, pri nas pa prohibicionistična politika očitno ni uspešna v načelno ugodnejših okoliščinah. Pred dvajsetimi leti je bilo uživanje trave v našem okolju samo nežna bilka, danes pa je kljub ilegalnosti razbohotena v deblo z dvajsetimi letnicami in razvejano krošnjo. Travo iz leta v leto vzgaja in kadi del slovenske mlajše in danes tudi že srednje stare populacije.

Izbruh epidemije odvisnosti od heroina, ki se širi v zadnjih nekaj letih, razpravo o ilegalnih drogah postavlja na začetek. V razpravah je kot odločilen argument za vztrajanje pri nepopustljivem odnosu družbe do uživanja trave pogosto slišati

